

Var är du, Adam?

Det är inte ovanligt att en av Julens mest omtyckta, sjungna och spelade sånger, "Adams julsång", eller "O, helga natt" relateras till vår urfader i paradiset, Adam. (Sången heter så efter sin upphovsman, Adolphe Adam). Och visst är det väl en tilltalande tanke: att den förste Adam, i sin ångest, skuld och skam, nu i jublande glädje faller ned inför den siste Adam, det nyfödda Jesusbarnet i krubban i Betlehem, "Gudamänniskan, som till jorden steg ned", för att befria, älska, kalla till återupprättad gemenskap.

Naturligtvis är den gamle Adam egentligen inte en person, utan hela mänskligheten, som vid Guds kallelse, i vad som skulle kunna uppfattas som jordens skymning, i skuld och skam gömmer sig från det ofrånkomliga ansvarsutkrävandet. "Var är du, Adam?" (1 Mos 3:9) "Var är du, människa?" Väl upptäckta, aktiverar människorna i paradiset en arsenal av psykologiska försvarsmekanismer, för att försvara sitt av ångest, skuld och skam angripna Jag, sin inre människa. Skulden kan inte vara min. Den måste förklaras, förnekas och, framför allt, förskjutas, förläggas utanför mig.

Att dra parallellen till, vad som idag tycks vara mänsklighetens största vända – förutom den absoluta vetskapen om sin dödlighet – den galopperande klimatförändringen, tycks mig inte helt långsökt. I välfärdsparadiset kurar dagens Adam och gömmer sin existentiella nakenhet i skyddet bl.a. av konsumtionens djungel och fikonlöv, med sina försvarsmekanismer fullt aktiverade. Även här handlar det om att förklara, förneka, förskjuta, förlägga utanför.

Men när Gud ropar på Adam, människan, i vilket "paradis" det än må vara, handlar det inte endast om ett ansvarsutkrävande. Nej, det handlar, framförallt, om ett bemyndigande. Gud räknar med människan. Samtidigt som hon är hela detta kosmiska dramas bov, är hon även dess hjälte; eller, om vi vill, både skapelsens problem och lösning. Hon är Guds länk till skapelsen, den länk Kristus gör okrossbar genom sitt människoblivande.

Guds "Var är du Adam?" riktar sig till var och en av oss. Och när det når fram, kan det – i fråga om den stora klimatutmaningen – hos mottagaren skapa en ångest. Vi kallar det "klimatångest", medan det egentligen är vår egen ångest; låt oss kalla det "Adams ångest". Klimatet har alltid en framtid, men vår ångest handlar om huruvida Adam, mänskligheten, har det; och hur den framtiden, i så fall, ser ut.

Samlade, så här års, runt krubban i Betlehem och Guds mitt ibland oss nyfödde Son, hör vi änglaskarans jubel över den himmelska friden, som sänker sig över jorden. Ja, barnet i krubban utlovar oss en framtid av evig frid och glädje. Samtidigt kallar det oss till handling. I det värnlösa, oskuldsfulla livet möter vi vår utmaning, som kan riva våra murar av förnekelse och bortförklaringar; kanske också så stilla vår ångest. Barnet i krubban ger röst åt världens alla barn: "Var är du, Adam? Jag ger dig mitt löfte om en evig frid i min Faders rike. Vad kan du göra, för att mina minsta systrar och bröder skall ha en fridens framtid på den jord du fått att förvalta och förädla?"

En välsignad Kristi Födelse och ett Gott nytt Herrens år 2020.

f Misha Jaksic, inför Kristi Födelses fest 2019